

It should be noted that competence is ideal, normative and objective, which simulates the properties that need to be formed in the individual or describes their semantic content; and competency characterizes the real qualities that belong to the individual, are objective in nature, can occur with its transformation, and are emotional by their nature.

Key words: pupils, education, development, information technologies, Internet.

Федорова Нина,

г. Киев

Современные подходы к образовательным услугам, воспитанию и развитию учащихся в системе среднего образования

Автор тезисно раскрывает подходы к обучению учащихся средней школы. Обращает внимание читателя на традиционные и нетрадиционные технологии. К традиционным технологиям относятся: целостность, фундаментальность, системность, гуманизация и гуманитаризация и др., а к нетрадиционным – информационные технологии, которые быстро передают и распространяют по всей планете Земля (мультимедиа, Интернет).

Ключевые слова: учащиеся, обучение, воспитание, развитие, информационные технологии, Интернет.

Стаття надійшла до редколегії 20 квітня 2018 року.

Ірина Надєждіна,

ORCID ID 0000-0002-3761-9494

м. Херсон

УДК 37.013. 42-058.23 (09.(477.72) «18/19»

ПРОСВІТНИЦЬКО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРЕДСТАВНИКІВ НІМЕЦЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

У статті розглянуто питання просвітницько-педагогічної діяльності представників німецької інтелігенції на Півдні України другої половини ХІХ – початку ХХ століття. Згадано відомих персоналій, які зробили вагомий внесок у загальний розвиток населення регіону та його культурний та економічний добробут. Представникам німецької інтелігенції був відкритий доступ до загалу общини, вони могли проводити вечори, добродійні концерти, вистави. Представники наукової інтелігенції були зацікавлені в поширенні власних наукових ідей серед грамотного населення та студентів, що давало змогу відібрати здібних учнів для подальшої наукової діяльності. Позитивним було те, що вивчення державної мови давало можливість бути дотичними до міських рішень та для інтеграції в державний та європейський простір.

Ключові слова: інтелігенція, просвітницько-педагогічна діяльність, освіта, німецька інтелігенція, добродійність, читання, лекції, національна самоідентифікація, школи, училища, курси.

Теорія та практика освіти безпосередньо пов'язана з історичними, культурними, релігійними, морально-етичними традиціями й особливостями кожного народу, його уявленнями про загальнолюдські та суспільні цінності. Покращення якості освіти молоді, підвищення рівня її загального розвитку до сучасних вимог можливо через засвоєння змісту діяльності інтелігенції, її громадянської активності, спрямованої на економічний

і культурний розвиток регіону, збереження етнічних звичаїв, традицій та інтеграцію молоді у загальнодержавний простір.

Об'єктивне оцінювання просвітницько-педагогічної діяльності німецької інтелігенції сприяє розумінню толерантного співіснування представників різних етнічних груп в умовах полікультурного освітнього простору.

Просвітницько-педагогічну діяльність досліджено в працях А. Алексюк, Л. Баїк, В. Вихрущ, Л. Вовк, С. Гончаренко, Н. Дем'яненко, М. Євтух, І. Зайченко, С. Золотухіна, Н. Калениченко, О. Кін, О. Коваленко, Т. Лутаєва, В. Майборода, О. Мартиненко, Н. Ничкало, Н. Пузирьова, О. Сухомлинська, Н. Щокіна, М. Ярмаченко та ін. Проте питання регіонального аспекту досі залишається актуальним в контексті історико-педагогічних досліджень. Метою статті є ретроспективний аналіз змісту просвітницько-педагогічної діяльності німецької інтелігенції на Півдні України другої половини XIX – початку XX століття.

Друга половина XIX – початок XX ст. вирізняється активним громадським і релігійним життям німецьких громад, які мали певні пільги: великі земельні наділи, звільнення від податків на 50 років і назавжди від призову до російської армії. Це давало змогу для заняття землеробством і тваринництвом. Достатній рівень освіти давав їм змогу працювати на підприємствах техніками, механіками та інженерами.

Необхідно зазначити, що в усіх південних регіонах нараховувалося 835 колоній. Для порівняння наведемо такі дані: Катеринославська губернія – 233; Таврійська – 329; Херсонська – 182; Бессарабія – 89. Велика німецька діаспора була і в Одесі – місті, яке завжди привертало увагу німецьких емігрантів. Вже 1803 р. там проживало 558 німців. Згідно з переписом 1897 р., в Одесі значилося 10 248 німців, серед яких 7217 лютеран, 2217 католиків, 247 реформатів і 567 представників інших віросповідань. За даними Херсонського губернського статистичного комітету станом на 1895 р. у трьох волостях Херсонського повіту (Старошвецькій, Кронауській і Орлофській) нараховувалося 34 німецьких колоній і хуторів із населенням 9927 осіб. Усього в Херсонському повіті нараховувалося було 48 німецьких колоній, без хуторів. Відповідно до відомостей 1912 р., у цих волостях нараховувалося 22 колонії та 5 хуторів з 10 849 жителями [13; 14].

Переселенці привезли до Одеси досвід і традиції міської неземлеробської праці, що забезпечило розвиток ремесл, торгівлі, і не просто ярмаркової, а торгівлі прогресивної, постійної. Це давало місту стабільний високий дохід. Не випадково, що серед перших одеських базарів був і Німецький ринок. Німецькі купці Одеси встановили торговельні зв'язки з європейськими країнами, здійснювали транзитну торгівлю колоніальними товарами. Потреби міста і його населення швидко зорієнтувалися на розвинений Захід, а саме місто стало схожим на західні за своїм виглядом і архітектурою.

З урахуванням особливостей культури землеробства і всього господарювання колоністи витрачали значні кошти на утримання та розвиток системи освіти. Це було зумовлено традицією загальної обов'язкової освіти, що безпосередньо залежала як від релігійних потреб німецької спільноти: школа мала готувати дітей до конфірмації та потреб швидкоплинної соціально-економічної ситуації в регіонах країни. Стрімкі процеси нових суспільно-економічних відносин вимагали грамотних фахівців, що зумовило одну із причин вивчення державної мови. Отже, колоністи облаштовували центральні училища та жіночі училища, курси, прогімназії, жіночі гімназії, комерційні училища, торговельні школи, землеробські училища. Окрім цього, позитивним є те, що не полишали без уваги дітей і дорослих з проблемами здоров'я, адже для цієї категорії облаштовували спеціальні школи. Ці навчальні заклади утримували за рахунок самих колоністів [2; 8; 11].

В Одесі 5 лютого 1908 р. було засновано «Південноросійське німецьке товариство» з метою організації й удосконалення освітньої діяльності навчальних закладів, читалень, бібліотек, поширення знань про науку та літературу. Окрім цього, було приділено увагу питанню озеленення міста, адже Одеса побудована на місцевості, де не було жодної рослинності: з одного боку – піщана пустеля, а з іншого – голий степ. Завдяки діяльності першого садівника

Ганса Германа та його послідовників (Р. Роте, сім'ї Штамів, Г. Штапельберг) було створено міську плантацію, що забезпечувала потреби городян у саджанцях різних порід дерев [11].

Серед відомих меценатів був рід Фальц-Фейнів. Густав Іванович Фальц-Фейн побудував школу в Преображенці й утримував її, побудував приміщення для ремісничих класів при Олешківському міському училищі, витративши при цьому 6000 крб. Потім періодично жертвував гроші на їх утримання. Він заснував благодійницький капітал у розмірі 6000 крб., відсотки з якого йшли на пожертви Олешківському 4-класному міському училищу. Софія Богданівна утримувала приватну Чапельську школу в Асканії-Нова, придбала садибу з будовами для Олешківського жіночого училища (витративши понад 6000 крб.).

Представники наукової інтелігенції опікувалися збереженням історії краю, його флори та фауни. Починаючи з 1839 р., на Півдні України функціонувало Імператорське Одеське товариство історії та старожитностей. Його активними членами були відомі історики й археологи А. Брикнер, Ф. Брун, П. Беккер, Е. фон Штерн. У Новоросійському університеті працювали такі відомі науковці, як ботанік-натураліст, член-кореспондент Імператорської академії наук А. Нордман, зоолог і натураліст К. Кесслер, біолог Л. Рейнгард, зоолог і археолог А. Браунер, математики Г. Брун і К. Фот, філософи і психологи Н. Ланге і Н. Грот. Усі вони не лишалися осторонь просвітницької діяльності.

Продуктивною була діяльність Е. фон Штерна в ролі зберігача музею старожитностей. До нього в будинку, де знаходився музей, була розташована також міська бібліотека. Він домігся від міської влади переведення бібліотеки в інше місце і надання всієї будівлі в розпорядження музею. Не шкодуючи сил і часу, він займався розбором речей, що зберігалися в музеї, здійснював їх опис, дбав про придбання нових предметів старовини. Він домігся організації правильної експозиції та видання загального путівника музеєм.

Разом з музейною справою багато уваги приділяв Е. фон Штерн і видавничій справі. Публікацію «Записок Одеського товариства» впродовж тривалого періоду здійснювали під його керівництвом, причому він сам, починаючи з 1893 р., був незмінним і активним учасником цих «Записок». Завдяки діяльності Е. фон Штерна зміцнився авторитет одеських історико-археологічних видань, що за допомогою взаємовигідного обміну дало змогу поповнити книжкові зібрання Товариства й університету. Чимало було зроблено для поширення інформації про давню історію Причорномор'я. Свідченнями є його загальні оглядові статті, які регулярно друкували в німецьких періодичних виданнях і були важливим джерелом наукової інформації для тих західноєвропейських фахівців, хто цікавився понтійськими старожитностями [4; 10, с. 8–10].

З метою поширення та отримання нових знань учені-натуралісти Новоросійського університету мали за кордоном власний науковий центр в Італії. Це була морська зоологічна станція в Неаполі, заснована 1873 р. німецьким науковцем А. Дорном [19]. Вона стала одним із перших у світі прикладом співробітництва у сфері морської біології. Як зазначає В. Юрахно, тут працювало 16 учених з території України, зокрема: 5 осіб із Києва, 5 – з Одеси, 4 – з Харкова, 2 – з Севастополя, де також були подібні станції [17]. У своєму звіті І. Мечников у 1879–1880 рр. писав: «...натуралісти можуть без перерви проводити цілі дні за роботою, вдосталь отримувати необхідний матеріал... Інша зручність – це бібліотека, що знаходиться під руками і має майже всі зоологічні журнали. Третя – спілкування з іншими, обмін інформацією...» [5, с. 283–291]. Отже, це свідчить про бажання розвивати науку, поширювати знання і в інших країнах.

Корифеї в різних наукових сферах (представники природничих наук: Е. Кох, Л. Пастер, Г. Гельмгольц, Г. Вирхов, Ж. Шарко, П. Бертелло, В. Вундт, А. Вейсман, Д. Леонгард [1, с. 100]; представники гуманітарних наук: Г. Ранке, Т. Моммзен, Г. Зибель, А. Рамбо; філологи: Ф. Бопп, Г. Лешке, Ф. Миклошич; юрист: де Савіньї) ділилися останніми досягненнями науки і техніки, науковими гіпотезами під час проведення публічних лекцій, виступів на наукових товариствах.

Освічена частина населення Одеси добре володіла французькою та німецькою мовами. Згідно з переписом 1897 р. рідними мовами серед мешканців вважали французьку 1137 осіб, грецьку – 5000, італійську – 767, англійську – 349 (всього в місті мешкало понад 400 000 осіб)

[18, с. 51]. Так, Б. Абрагамсон отримавши медичну освіту в університетах Кракова і Берліна, у 1850 р. написав і видав книгу «Одесские лиманы, их лечебные свойства и употребление в различных болезнях» («Одеські лимани, їх лікувальні властивості та використання за різних захворювань») у Москві – російською, в Одесі – французькою мовами [8].

Спрямовуючи пожертви до сфери освіти, купці та промисловці не лише керувалися мотивом престижності, а й розглядали їх як своєрідну форму довготривалого вкладення капіталу в умовах розвитку ринкових відносин. Спеціальну освіту в підприємницькому середовищі стала вважати чинником, що сприяв якісним змінам в управлінні торговельними закладами та промисловими підприємствами [13, с. 78].

При лютеранській общині Одеси на добротинних засадах було побудовано комплекс шкільних будівель, де розташовувалися народна школа, чоловіча гімназія та жіночий ліцей. До них приймали дітей усіх майнових станів і віросповідань, а програми навчання враховували особливості Одеси як багатонаціонального та комерційного міста. Народна школа ставила за мету дати дітям «гарну підготовку для практичної діяльності у сфері торгівлі та промисловості».

Також німці відкривали спеціальні навчальні заклади, наприклад, музичні класи Д. фон-Ресселя, практичну школу садівництва Ф. Роте. Школа Ф. Роте була розрахована на 20 учнів з 4-річним курсом безкоштовного навчання. Учні перебували на повному пансіоні за рахунок Ф. Роте. Тут отримували знання із садівництва, плодівництва, городництва, виноградарства тощо. Німці сприяли розвитку освітнього рівня населення Одеси, відкриваючи приватні навчальні заклади. На зламі ХІХ–ХХ ст. відомими і авторитетними були училище Генріха Файга, гімназія А. Юнгмейстера та жіноче комерційне училище Південноросійського німецького товариства. Програми всіх навчальних закладів свідчать про високий рівень освіти, який відповідав європейському стандарту того часу [2; 12].

Школа для глухонімих дітей німецьких колоністів Херсонської та Таврійської губерній. Спроба навчати глухонімих дітей у німецьких селах України належить до періоду 80-х рр. ХІХ століття. У 1885 р. почала функціонувати школа під назвою «Маріїнське училище для глухонімих». У 1887 р. було відкрито ще одне училище глухонімих для німецьких колоністів в селі Ворс Одеського повіту. Навчальні плани та програми розробляли відповідно до навчальних планів і програм, які були тоді в інших подібних закладах. В обох училищах панував «чистий усний метод». Доречно звернути увагу на те, що бідні діти мали певні пільги, а іноді навчалися безкоштовно. У школі навчалось від 20 до 30 учнів на рік [9, с. 55–58].

Представники німецької інтелігенції долучилися до розвитку лікувальної справи. В Одесі у 1890 р. євангелічна община прийняла пропозицію пастора Ф. Бінемана і на власні кошти та приватні пожертви побудувала лікарню. За землю община сплатила 43 000 крб., а на будівлі було витрачено 100 000 крб. Лікарня була зразковою з точки зору гігієни, облаштування та комфорту. Нова лікарня відчинила двері не лише для членів євангелічної общини, а й для всіх хворих міста та його околиць [12].

В Одесі виходили друком газети німецькою мовою. Респектабельною та популярною газетою у німців була «Odessaer Zeitung» (Одеська газета), що виходила друком упродовж 1860–1914 років. У 1907–1914 рр. публікували газету німців-католиків «Deutsche Rundschau». Культурне життя колоністів не обмежувалося виданням газет. У 1861 р. було засновано перше німецьке товариство «Гармонія», де проводили музичні та драматичні вечори, організовували добротинні концерти і вистави, читали лекції. У 1899 р. товариство придбало приміщення з театральною залою на 600 місць. На власні кошти В. Санценбахер, промисловець і власник торговельного дому «Санценбахер і К», побудував приміщення цирку, якому вже виповнилося більше 100 років [12].

На початку ХХ ст. в Одесі було зареєстровано 10 німецьких товариств, більшість з яких займалася просвітницькою і добротинною діяльністю. Головною їх метою було збереження національної самобутності, поширення освіти, створення бібліотек, читалень. Більш талановиті представники інтелігенції сприяли перетворенню в Одесі культурного центру. Так, Карл

Гааз і Фрідріх Кальбіц ще в першій половині XIX ст. влаштовували музичні вечори, на яких виконували власні вальси, польки тощо [4].

Необхідно зазначити, що представники німецької інтелігенції інтегрувалися в структуру спільноти того часу. Їх обирали гласними міських дум, членами купецької управи, судів, комерційних рад, Біржевого комітету. Вони були щедрими доброчинцями, гідними попечителями дитячих притулків і навчальних закладів, прагнули добробуту для своєї нової батьківщини і намагалися чесно служити, за що їх нагороджували орденами різних ступенів, надавали звання Персонального почесного громадянина, Потомственного почесного громадянина.

Таким чином, активна суспільна діяльність представників общин зумовлена тим, що вони були зацікавлені в розбудові добробуту співгромадян, що давало їм у подальшому можливість бути причетними до культурних, економічних, освітніх питань регіону. Вони розуміли, що лише інтелектуальний і культурний розвиток дасть змогу облаштуватися на новій батьківщині.

Використані літературні джерела

1. Автобиографические записи Ивана Михайловича Сеченова. – М., 1907. – С. 100.
2. Айсфельд О. В. Выделение земель между Бугом и Днестром для иностранных колонистов и основание немецких колоний в первое десятилетие XIX в. / О. В. Айсфельд // Немцы Одессы и Одесского региона. – С. 85–123.
3. Болтенко М. Ф. 150 лет Одесскому обществу истории и древностей / М. Ф. Болтенко. – Одесса, 1989. – С. 41–42.
4. Державний архів Херсонської області. – ф. 14, оп. 1, д. 85, л. 1–21.
5. Жебелев С. А. Отзыв об ученых трудах Э.Р. фон Штерна / С. А. Жебелев // ЗОО, т. XXIII, 1901. – С. 95–112.
6. ЗИНУ. Т. 31. – С. 283–291.
7. Краткий указатель Музея имп. Одесского общества истории и древностей. – Одесса, 1908 (изд. 3-е, 1912).
8. Крылов-Толстикевич А. Русские врачи XVIII – начала XX ст.: Краткий биографический словарь [Электронный ресурс] / А. Крылов-Толстикевич. – Режим доступа: www.genvolga.ru/alf/v.htm. – Загл. с экрана.
9. Кулинич І. М. Нариси з історії німецьких колоній в Україні. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 1995. – 271 с..
10. Одесская школа для глухонемых детей: Сообщения и заметки // Херсонские епархиальные ведомости. – 1890. – № 4. – С. 55–58.
11. Охотников С. Б. Зарождение археологии в Одессе (конец XVIII в. 1839 г.) / С. Б. Охотников, А. С. Островерхов // 150 лет Одесскому обществу истории и древностей. – Одесса, 1989. – С. 8–10.
12. Причерноморские немцы: жизнь и деятельность в Одессе и регионе [Электронный ресурс]. – Одесса, 1994. – Режим доступа: <http://собор.narod.ru/txt/odessa/dutch.html>. – Загл. с экрана.
13. Разманова Н. А. Общественная инициатива торгово промышленных кругов России и материальное обеспечение коммерческих училищ / Н. А. Разманова // Отечественная история. – 2004. – № 2. – С. 7–8.
14. Список неселенных мест Херсонской губернии и статистические данные о каждом поселении. Издание Губернского статистического комитета. – Херсон, 1896. – С. VII, 427–428, 456–458, 469.
15. Список населенных мест Херсонской губернии и статистические данные о каждом поселении. Издание Херсонского уездного земства. – С. 48.
16. Тутик Л. С. Школьное образование в немецких и меннонитских колониях Екатерино-славской губернии (конец XVIII – первая половина XIX века) / Л. С. Тутик // Вопросы германской истории. Немцы в Украине : материалы украинско-германской конф. – Днепропетровск, ДГУ, 1996. – С. 67–71.
17. Юрахно В. М. Севастопольская и Неапольская биологические станции – от основания до наших дней [Электронный ресурс] / В. М. Юрахно. – Режим доступа: repository.ibss.org.ua/dspace/bitstream/99011. – Загл. с экрана.

18. Hausmann G. Universität und Stadtliche Gessellschaft in Odessa, 1865–1917: Soziale und nationale selbstorganisation an der peripherie des Zarenreiches. – Stuttgart, 1998., 51 p.
19. Dohrn A. Stazione Zoologica [Electronic resource] / A. Dohrn. – URL: www.szn.it/sznweb/shawpage. – Title from the screen.

References

1. *Avtobiograficheskie zapisi Ivana Mihajlovicha Sechenova [Autobiographical records of Ivan Mikhailovich Sechenov]*. (1907). Moscow [in Russian].
2. Eysfeld, O. V. *Vydelenie zemel mezhdru Bugom i Dnestrom dlja inostrannyh kolonistov i osnovanie nemeckih kolonij v pervoe desjatiletie XIX v. [Isolation of land between the Bug and Dniester for foreign colonists and the foundation of the German colonies in the first decade of the XIX century]*. Germans of Odessa and the Odessa region, 85-123 [in Russian].
3. Boltenko, M. F. (1989). *150 let Odesskomu obshhestvu istorii i drevnostej [150 years for the Odessa Society of History and Antiquities]*. Odessa [in Russian].
4. *Derzhavnij arhiv Hersonskoj oblasti [State archive of the Kherson region]*. f. 14, is. 1, d. 85, l. 1-21.
5. Zhebelev, S. A. (1901). *Otzyv ob uchenyh trudah Je.R. fon Shterna [Review of the scholarly works E. R. von Stern]*. ZOO, Vol. XXIII, 95-112 [in Russian].
6. ZINU. T. 31. 283-291 [in Russian].
7. *Kratkij ukazatel Muzeja imp. Odesskogo obshhestva istorii i drevnostej [Brief Index of the Museum of Imperial Arts. Odessa Society of History and Antiquities]*. Odessa, 1908 (ed. 3rd, 1912) [in Russian].
8. Krylov-Tolstikovich, A. *Russkie vrachi XVIII – nachala HH st.: Kratkij biograficheskij slovar [Russian physicians from the 18th and early 20th Centuries: Brief biographical dictionary]*. Retrieved from www.genvolga.ru/alf/v.htm [in Russian].
9. Kulinich, I. M., Peitsev, N. V. (1995). *Narisi z ktori shmec'kih kolonsh v Ukra'M [Essays on the kuter of the Shkets colonies in Ukraine]*. Kyiv: Institute of History of the Ukrainian Academy of Sciences [in Russian].
10. *Odesskaja shkola dlja gluhonemyh detej: Soobshhenija i zametki [Odesa school for deaf-blind children: Messages and notes]*. (1890). Hersonskie eparhial'nye vedomosti. - Kherson diocesan newsletters. 4, 55-58 [in Russian].
11. Ochotnikov, S. B. & Ostroverkhov A. S. (1989). *Zarozhdenie arheologii v Odesse [The origin of archeology in Odessa (end of the 18th Century, 1839)]*. 150 let Odesskomu obshhestvu istorii i drevnostej - 150 years to the Odessa society of history and antiquities. Odessa, 8-10 [in Russian].
12. *Prichernomorskie nemcy: zhizn' i dejatel'nost' v Odesse i regione [Black Sea Germans: life and activity in Odessa and the region]*. (1994). Odessa. Retrieved from <http://co6op.narod.ru/txt/odessa/dutch.html> [in Russian].
13. Razmanova, N. A. (2004). *Obshhestvennaja iniciativa torgovo promyshlennyh krugov Rossii i material'noe obespechenie kommercheskih uchilishh [Public initiative of the Russian commercial and industrial circles and the material provision of commercial schools]*. Otechestvennaja istorija - Domestic history. 2, 7-8 [in Russian].
14. *Spisok neseleennyh mest Hersonskoj gubernii i statisticheskie dannye o kazhdom poselenii [List of unoccupied places of Kherson province and statistics of each settlement]*. (1896). Kherson. VII, 427-428, 456-458, 469 [in Russian].
15. *Spisok naseleennyh mest Hersonskoj gubernii i statisticheskie dannye o kazhdom poselenii [List of settlements of the Kherson province and statistics on each settlement. Edition of the Kherson district zemstvo]* [in Russian].
16. Tutik, L. S. (1996). *Shkolnoe obrazovanie v nemeckih i mennonitskih kolonijah Ekaterino-slavskoj gubernii (konec XVIII – pervaja polovina XIX veka) [School education in the German and Mennonite colonies of Ekaterino-Slavsk province (end of XVIII - first half of XIX century)]*. Questions of German history. Germans in Ukraine. Dnepropetrovsk, 67-71 [in Russian].

17. Yurakhova, V. M. *Sevastopolskaja i Neapolskaja biologicheskie stancii – ot osnovanija do nashih dnei* [Sevastopol and Naples biological stations - from the base up to our days]. Retrieved from repository. ibss.org.ua/dspace/bitstream/99011 [in Russian].

18. Hausmann, G. (1998). *Universität und Stadtliche Gessellschaft in Odessa, 1865-1917: Soziale und nationale selbstorganisation an der peripherie des Zarenreiches*. Stuttgart.

19. Dohrn, A. *Stazione Zoologica*. Retrieved from www.szn.it/sznweb/shawpage.

Nadieżhdina Iryna,
Kherson, Ukraine

Educational-pedagogical activities of German intelligentsia's representatives in the Southern Ukraine in the second half of XIX – early XX Century

The article discusses the question of educational-pedagogical activities of German intelligentsia's representatives in the Southern Ukraine in the second half of XIX – early XX Century; the famous personalities who have made a significant contribution to the overall development of the region's population and its cultural and economic well-being were listed. The German intelligentsia's representatives got open access to the public community; they could spend evenings, charity concerts, performances. The scientific intelligentsia's representatives were interested in the dissemination of their scientific ideas among literate population and students that were given the opportunity to select able students for further research activities. The positive thing was that the studying of a state language was given the opportunity to be tangent to the city and integration in national and European space. The intelligentsia of the colonies assisted in the arrangement of the Central schools, female schools and courses, girls' schools, commercial schools, agricultural schools. "South Russian German society" was engaged in the organization and improvement of educational activities of educational institutions, reading rooms, libraries, dissemination of knowledge about science and literature. The main goal was the preservation of national identity, but accordingly to the current state legislation. The most talented intelligentsia's representatives helped transform the Southern Ukraine into the cultural and educational center. German intelligentsia's representatives integrated into the community structure of the time. They were elected vowels of city councils, members of the merchant Council, courts, commercial advice, Exchange Committee. They were generous benefactors, worthy Trustees of orphanages and educational institutions. They sought the welfare of their new homeland and tried to serve, for which he was awarded the order of various degrees, received a rank of the Personal Honorable Citizen, a Hereditary Honorary Citizen.

Key words: intelligentsia, educational-pedagogical activity, education, German intelligentsia, charity, reading, lectures, national identity, schools, colleges, courses.

Надеждина Ирина,
г. Херсон

Просветительско-педагогическая деятельность представителей немецкой интеллигенции на Юге Украины второй половины XIX – начала XX века

В статье рассматривается вопрос просветительско-педагогической деятельности представителей немецкой интеллигенции на Юге Украины второй половины XIX – начала XX века. Указаны известные персоналии, которые сделали весомый вклад в общее культурное и экономическое развитие населения региона. Представителям немецкой интеллигенции был

открыт доступ к участию в разных аспектах жизни общины, они могли проводить вечера, благотворительные концерты, спектакли. Представители научной интеллигенции были заинтересованы в распространении научных идей среди населения и студентов, что давало возможность отобрать способных учеников для обучения за границей и дальнейшей научной деятельности. Положительным было то, что изучение государственного языка давало возможность быть причастными к решению городских проблем и интеграции в государственное и европейское пространство.

Ключевые слова: интеллигенция, просветительско-педагогическая деятельность, образование, немецкая интеллигенция, благотворительность, чтение, лекции, национальная самоидентификация, школы, училища, курсы.

Стаття надійшла до редколегії 24 квітня 2018 року.

Ірина Кузнецова,
ORCID ID 0000-0003-4858-6787
м. Харків

УДК 378.147:796.071.4

ЗМІСТ І СТРУКТУРА ПОНЯТТЯ «ГОТОВНІСТЬ ТРЕНЕРА ЗІ СХІДНИХ ЄДИНОБОРСТВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

У статті розглянуто проблему формування готовності майбутніх тренерів зі східних єдиноборств до професійної діяльності в дитячо-юнацьких спортивних школах. Визначено етапи вивчення цього феномену в психології та педагогіці. Розглянуто вимоги до особистості тренера дитячо-юнацької спортивної школи як фахівця. Виокремлено головні підходи до тлумачення сутності феномену «готовність до професійної діяльності» як: особливої якості особистості; психічного стану особистості; установки особистості на вирішення професійних завдань. Відповідно до першого підходу, було визначено, що «готовність тренера зі східних єдиноборств до професійної діяльності» у дитячо-юнацьких спортивних школах – це цілісне, складне особистісне утворення, інтегративна якість особистості, що поєднує володіння тренером психолого-педагогічними та спортивно-професійними знаннями, вміннями, навичками, мотивацією досягнення високого спортивного результату, професійно важливими якостями, що забезпечують ефективне виконання професійної діяльності. У структурі готовності виділено такі компоненти: змістово-професійний, особистісний, мотиваційний, комунікативний, професійно-діяльнісний.

Ключові слова: готовність, професійна діяльність, східні єдиноборства, дитячо-юнацькі спортивні школи, тренер.

Аналіз сучасних тенденцій у сфері професійно-педагогічної освіти засвідчує зростання вимог до професіоналізму фахівця в галузі фізичного виховання та спорту. Система вищої фізкультурної освіти України поступово стає одним із головних чинників відродження галузі фізичної культури та спорту.

За цих умов професійна готовність педагога-тренера стає одним зі складників державних освітніх стандартів і документів Концепції загальнодержавної програми «Здоров'я 2020: український вимір» на 2012–2020 рр. (2011), Концепції загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2012–2016 рр. (2011), Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр. (2012).